

Elke regio telt!

Noordelijke strategie beleids- en
investeringslogica + proces regioplan
Noard-Fryslân

KKNN, 29 januari 2025

Context Elke regio telt

- Veel mensen in regio's worden overgeslagen bij rijksinvesteringen in economie, zorg, infrastructuur, openbaar vervoer, cultuur en onderwijs.
- Voorzieningen verdwijnen uit de regio die voor inwoners van waarde zijn.
- Regio's hebben te maken met eenzijdige kwetsbare arbeidsmarkt, weinig hoogwaardige kennisinstellingen, demografische uitdagingen, grenslijging, braindrain, ontgroening en vergrijzing.
- Verschraling van maatschappelijke voorzieningen en neerwaartse spiraal beperken ontplooiingskansen van mensen en talent.

Waarnemingen adviesraden

- Rijk heeft voelsprietten in de regio verloren.
- Rijk: weinig (beleids)aandacht en weinig investeringskracht voor perifere regio's.
- Landelijk beleid maakt sterke regio's alleen maar sterker door algemeen gevoerd beleid op basis van sturingsprincipes: new public governance, trickle down economics, macrodoelmatigheid, proportionaliteit, focus op economisch rendement, zero sum game.
- Steunprogramma's zijn van korte duur: incidenteel, oppervlakkig, eenzijdig, compensatie, concurrerend. Voorbeeld: regiodeals (beauty contest).

Probleem

- Gebrek aan vertrouwen en betrokkenheid van grote groepen burgers kan het gezag van Nederlandse overheid ondermijnen.
- Nederland kan nationale problemen niet oplossen zonder kracht en potentieel van alle regio's, zoals energietransitie, woningopgave en stikstofopgave.
- Veel rijksinstrumenten zijn nationaal ingericht en competitief.
- Sterke regio's zuigen regio's met achterstand leeg.
- Gezondheidsverschillen
- Nadruk ligt op maximale welvaart voor Nederland ipv voldoende en gelijke welvaart voor alle regio's.

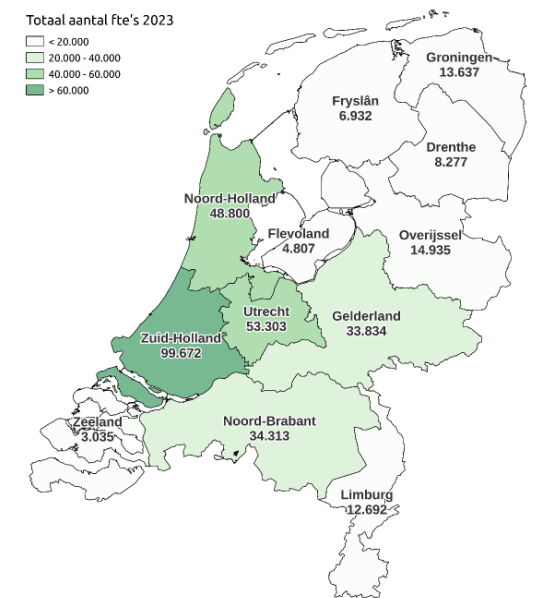
Brede welvaart voor elke regio

Uit: 'Elke regio telt!'

Voorbeelden investeringslogica van rijksinstrumenten

- Integrale Mobiliteitsanalyse
- Wet Internationalisering in Balans / subsidieregeling brugfunctionaris
- Europees cohesiefonds
- MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)
- BIS Cultuur 2025-2028
- Spreiding rijkswerkgelegenheid
- Zorg: normeringen specialistische handelingen
- Regionale Programma's Wind in de Zeilen/Nij Begun
- Woningbouwimpuls

Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid: 20 focusgebieden

Stad	Gebied/wijk	Stad	Gebied/wijk
Amsterdam	Zuidoost	Leeuwarden	Oost
Amsterdam	Nieuw-West	Lelystad	Oost
Arnhem	Oost	Nieuwegein	Centrale-As
Breda	Noord	Roosendaal	-stad
Delft	West	Rotterdam	Zuid
Dordrecht	West	Schiedam	Nieuwland-Oost
Den Haag	Zuidwest	Tilburg	Noordwest
Eindhoven	Woensel-Zuid	Utrecht	Overvecht
Groningen	Noord	Vlaardingen	West
Heerlen	Noord	Zaandam	Oost

Bron: BZK, 2022b

‘Noorden, laat Den Haag je niet in slaap sussen’

DEN HAAG Het Noorden moet zich niet in slaap laten sussen door de belofte van het kabinet dat het de welvaartsverschillen tussen regio's in Nederland zal terugdringen.

„De reactie van het kabinet blijft vooralsnog hangen in veel vaagheid. Dat brengt het risico met zich mee dat Den Haag terugvalt in de oude systematiek om sterk te maken wat al sterk is.”

Dat concludeert adviesorgaan SER Noord-Nederland (werkgevers, werknemers, wetenschappers) in een advies aan de noordelijke provincies. De aanbevelingen werden dinsdag overhandigd in Den Haag tijdens een symposium over ‘Een jaar na het rapport Elke Regio telt’.

Dit spraakmakende rapport van de Raden voor leefomgeving en infrastructuur, voor Volksgezondheid en Samenleving en voor het Openbaar Bestuur hekelt in niet mis te verstane bewoordingen het Haags investeringsbeleid in de afgelopen decennia. Dat heeft vooral regio's sterk gemaakt die al sterk waren: de Randstad en delen van Midden-Nederland. Als gevolg zijn onwenselijke verschillen tussen regio's ontstaan, onder meer op het gebied van voorzieningen voor zorg, onderwijs, infrastructuur en werkgelegenheid.

Het kabinet bekende al snel schuld en beloofde een aanpassing van het investeringsbeleid. De SER Noord-Nederland heeft er niet veel vertrouwen in en roept

het Noorden op om samen met andere ‘achtergestelde’ regio's de vinger aan de pols te houden. Fryslân, Groningen en Drenthe moeten zich niet laten afkopen met tijdelijke regiodeals, zo zei SER Noord-Nederland-voorzitter Jouke van Dijk. „Alleen structurele wijzigingen in het Haagse investeringsbeleid kunnen de welvaartsverschillen ongedaan maken.”

Het Noorden moet in zijn lobby blijven hameren op een betere kosten- en batenanalyse. Het is vooral van belang dat de onevenredige zwaarte van agglomeratie-effecten geschrapt wordt. Die zeten de Randstad al bij voorbaat op een voorsprong. Ten onrechte, concludeert SER Noord-Nederland, die vindt dat vooral de bijdrage aan de brede welvaart leidend moet zijn.

Wat betreft concrete projecten luidt het advies om te blijven hameren op een snelle aanleg van de Lelylijn en de Nedersaksenlijn. In het verlengde daarvan is het logisch om ook te investeren in aansluitend regionaal openbaar vervoer. Ook zou het Noorden moeten pleiten voor ‘tunnel onder de Waddenzee voor de aanlanding van op zee opgewekte groene energie’.

Als laatste beveelt het noordelijke adviesorgaan het Noorden aan om de spreiding van de rijksdiensten voortdurend onder de aandacht te houden. ‘Want die levert een wezenlijke bijdrage aan een eerlijker verdeling van de brede welvaart over Nederland.’

Friese Staten zijn ‘halend en niet gevend’ kabinet beu

AAN DIRK VAN DER MEULEN

LEEUWARDEN De Friese Staten zijn het beu. Het kabinet vraagt offers van Friesland, maar negeert haar wensen. Hoezo elke regio telt?

Gedeputeerde Staten moeten waar mogelijk dit ongenoegen breed kenbaar maken in politiek Den Haag. Een motie daartoe van Petra Ellens (CU) kreeg massale steun.

De gevraagde offers zijn onder meer een 380kV kabel door Friesland zonder aansluiting op het Friese net en kabels van windparken door het Waddengebied. Daarnaast heeft Defensie de provincie in beeld voor munitieopslag, wil het de vliegbasis in Leeuwarden uitbreiden en wenst het extra mogelijkheden op

de Vliehors.

Bij de Friese wensen echter staat het kabinet op de rem. De verkenning naar de Lelylijn is uitgesteld en er is nog geen duidelijkheid over de investeringen aan het sluisencomplex bij Kornwerderzand. Daarnaast neemt het Rijk maar geen actie bij het onderhoud van zijn infrastructuur in Friesland zoals bij de bruggen en aquaducten bij Kootsterille, Uitwellingerga, Oude Schouw, Skûlenboarch en Spannenburg.

Volgens Ellens belijdt het kabinet met de mond dat ‘elke regio telt’, maar laat de praktijk zien dat het vooral dingen vooruit schuift.

Eerder die woensdag presenteerden de Statenleden Harm Wiegiersma (BBB) en Jochem Knol (Griens Links) hun manifest ‘Maak van Frys-

lân geen mijnbouwparadijs’. Met daaronder de handtekeningen van 89 fracties in Provinciale Staten, Wetterskip Fryslân en in Friese gemeenteraden.

Het manifest is een protest tegen de verdere mijnbouwactiviteiten in de provincie. Ze wijzen erop dat Friesland nu al meer dan veertig boorlocaties telt voor de winning van gas en zout. Die winningen veroorzaken bodemdaling en daardoor schade aan landbouw, natuur, gebouwen en infrastructuur. Door de bodemdaling wordt bovendien het afvoeren en het beschikbaar houden van water lastiger en duurder.

Gedeputeerde Friso Douwstra (CDA) brengt het manifest donderdag onder de aandacht in politiek Den Haag.

Opinie Hoofdlijnenakkoord

Opinie: Iedere regio telt, behalve de Randstad!

Het Hoofdlijnenakkoord pakt zeer ongunstig uit voor de Randstad, waarschuwen economen Raymond Gradus en Roel Beetsma. Terwijl het tekort aan huizen en arbeidskracht daar juist zo nijpend is.

Raymond Gradus en **Roel Beetsma** 13 juli 2024, 11:28

Dit is een ingezonden opiniestuk. Het standpunt in dit artikel is niet per definitie ook het standpunt van Trouw.

Inzet twee sporen

1. Doorontwikkeling beleids- en investeringslogica

- Er wordt kritisch gekeken naar de eigen werkwijze en mogelijke belemmeringen van het Rijk om regio's hun kansen en krachten te laten benutten.
- Er wordt ingezet op een cultuuromslag zodat er in beleid- en investeringen meer oog voor brede welvaart, maatschappelijke impact, het sociaal belang van voorzieningen voor alle regio's in het land.
- Departementen zijn hierbij zelf aan zet, met coördinatie vanuit BZK
- Gebiedsgerichte aanpak is belangrijke input voor de beleids- en investeringslogica. Hiervoor wordt een feedback loop georganiseerd.

2. Gebiedsgericht aanpak → Nationaal programma Vitale Regio's

- Voor en met specifieke regio's aan de randen van het land die centraal staan in 'Elke regio telt!' ontwikkelt het rijk gezamenlijk met deze regio's een gebiedsgericht programma ter versterking van de kwaliteit van leven, wonen en werken voor onze inwoners door middel van 1. langjarige agenda's, 2. versterking van de grensoverschrijdende samenwerking en 3. kennisdeling en -ontwikkeling.
- De behoefte van de regio en het gewenste toekomstperspectief zijn hierbij het uitgangspunt.
- Deze aanpak vormt belangrijke input voor de doorontwikkeling van de beleids- en investeringslogica.

Noordelijke strategie

- + Een andere investeringslogica is allesbepalend voor een structurele systeemverandering.
- + We willen een ander, meer gebalanceerd beleids- en investeringslogica ernaast zetten, namelijk het **rechtvaardigheids- en gelijkheidsprincipe**.
- + Met noordelijke partners werken wij aan een wetenschappelijke onderbouwing.
- + We zoeken partnerschap met andere 'benadeelde' regio's.
- + We ontwikkelen een narratief dat investeren in Noord-Nederland goed is voor heel Nederland.

Noordelijke visie Beleids- en Investeringslogica

- + Laat het proportionaliteitsbeginsel meer los. Stuur ook op maatschappelijk en niet louter op economisch rendement.
- + Maak de nieuwe beleids- en investeringslogica integraal onderdeel van afwegings- en uitvoeringskader in generieke instrumenten bij alle departementen.
- + Investeer ongelijk en generatielang in regio's waar sprake is van opstapeling van achterstanden en neerwaartse spiraal.
- + Definieer en hanteer maatstaven/ondergrenzen voor basisvoorzieningen om de vitaliteit van de regio op peil te houden.

Nieuw nationaal programma voor vitale regio's

+ *Minister Uitermark van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties: “Ik geloof in de kracht van de regio. Ik merk hoe mensen zich verbonden voelen met de plek waar ze leven. Ze zijn trots op hun dorp, stad of streek en wonen er graag. Elke regio heeft zo een eigen karakter en kracht. Als Rijk maken we er samen met de regio's werk van om dat zo te houden en verder te versterken. Dat doen we vanaf 2025 met het Nationaal Programma Vitale Regio's.”*

Gebied dialoogsessies Elke Regio Telt Noard Fryslân

- LEGENDA**
- Gebied dialoogsessies Elke Regio Telt Noard Fryslân
 - Voorziningengebied

HET GEBIED NOORD FRYSLÂN

Noard Fryslân is: zevengemeenten, de Provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân

Noard Fryslân is twee Regio Deals: Noardwesten Noordoost

Noard Fryslân is NIET het coropgebied Noord Friesland: de Waddeneilanden en de *stad* Leeuwarden vallen er niet onder. De stad Leeuwarden is wel als voorzieningengebied betrokken.

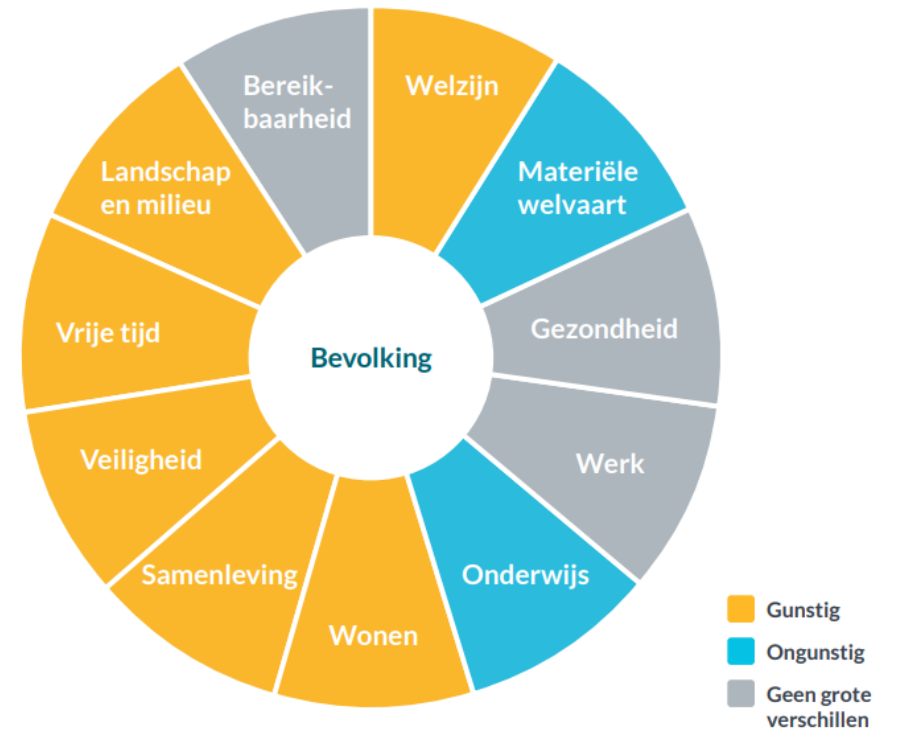
[MapGallery Elke Regio Telt](#)

BREDE WELVAART IN DE TWEE REGIO'S

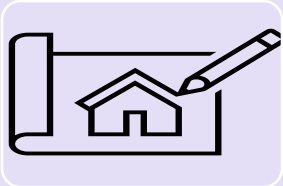
Brede welvaart Noordwest Fryslân vergeleken met Nederland

Brede welvaart Noordoost Fryslân vergeleken met Nederland

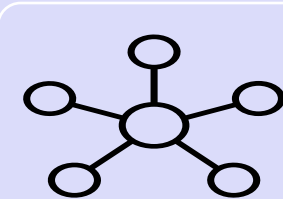

Langjarige agenda's

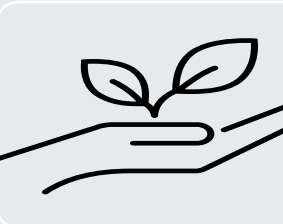
1. Het **verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving** in regio's door oa passende woningvoorraad voor bestaande en nieuwe inwoners, transformatie van de winkelgebieden en leegstaande gebouwen en verduurzaming van de gebouwde omgeving.

- Opgaven: mismatch op de woningmarkt, verslechterde bestaande voorraad, energiearmoede.
- Voorbeelden van belemmerend Rijksbeleid: Restrictief woonbeleid, volume denken bij Rijk irt woningbouw, cofinancieringseisen en complexiteit woonfondsen, Regelgeving sociale huur

2. Een **duurzaam en bereikbaar voorzieningenniveau** dat ondersteunend is aan het beoogde toekomstperspectief van de regio's.

- Opgaven: betaalbaarheid, behoud, toegankelijkheid en bereikbaarheid van voorzieningen mede door dunbevolktheid/ontgroening en vergrijzing; druk op vitaliteit, aantrekkelijkheid en gelijkwaardige kansen, achteruitgang OV-verbindingen.
- Voorbeelden van belemmerend Rijksbeleid: Focus van infrastructuur-investeringen op de randstad / rendement denken, financiering en behoud op basis van aantallen i.p.v. impact.

3. Een **kansrijke toekomst voor inwoners** in de regio's met aandacht voor een kansrijke en gezonde toekomst, met aandacht voor gezond opgroeien en oud worden, ontwikkelkansen in het onderwijs en perspectief op werk.

- Opgaven: Eenzijdige/aansluiting arbeidsmarkt, gezondheids-achterstanden, groei afstanden tot (acute) zorg.
- Voorbeelden van belemmerend Rijksbeleid: Onderwijsbekostiging o.b.v. volumes, *Wet arbeidsmarkt in balans*, centralisatiebeweging in de zorg (o.a. verrichtingennorm), ...

Langjarige regionale agenda's

Op basis van het overkoepelende programma werken het rijk en de regio gezamenlijk aan een langjarige agenda, bestaande uit:

1. Regioplan/ ontwikkelperspectief	2. Uitvoeringsagenda
<p>Het Regioplan dient als basis voor de uitwerking van de gebiedsgerichte inzet in de komende twintig jaar. Uitwerking van regionale opgaven voor de komende 20 jaar (gerelateerd aan de drie overkoepelende programmadoelen. Voortbouwend op tot nu toe verzamelde kennis (zoals uitkomst regiodialogen en al lopende trajecten).</p> <p>Uitwerking plusminus t/m medio Q2</p>	<p>De uitvoeringsagenda concretiseert de inzet qua activiteiten en interventies in de regio, voor de komende vier jaar. Beschrijving van de aanpak, financiële aspecten en organisatie.</p> <p>Uitwerking t/m eind 2025.</p>

- Regionale alliantie (gemeenten, provincie, Rijk) en triple helix-partners (onderwijsinstellingen, maatschappelijke instellingen en het bedrijfsleven).
- Een bestuurlijk gremium; het Rijk sluit altijd een Rijksvertegenwoordiger (DG) aan als aanspreekpunt en representatie van de betrokken departementen.
- Een programmamanager als motor van het traject; Rijk stelt procesmiddelen beschikbaar; ambtelijke werkgroep vanuit de decentrale overheden en een Gebiedsadviseur vanuit BZK ondersteunen de programmamanager hierbij.

Het regioplan dient als basis voor de uitwerking van de gebiedsgerichte inzet per 4 jaar in de komende twintig jaar.

- + **1. Introductie.** Inleiding en achtergrond.
- + **2. Probleemanalyse huidige situatie en opgaven.** Analyse van regionale uitgangssituatie en belangrijkste opgaven (bv. Regionale Monitor BW).
- + **3. Huidige inzet en handelingsperspectief.** Regionaal beeld van huidige inzet en wat hierin mist. Met mogelijkheden voor regionale inzet met activiteiten en interventies, relaterend aan de probleemanalyse.
- + **4. Organisatie.** Beschrijving van organisatie en sturing per regio (bv. apart, of aansluitend bij staande samenwerking), betrokkenheid doelgroepen en partijen, planning op hoofdlijnen. Inclusief behoeften voor betrokkenheid en inzet van het Rijk.

Vragen?